ופריק רב פפא לכולהו ואפילו למאי דאקשינן איהו נמי, ואמר איצטריך ר' יהושע למימר הילכתא כר' יוחנן בן נורי אפי' בעירובי תחומין, דאי לא פריש, הוה אמינא כי אמר ר' יהושע בן לוי הילכתא כדברי המיקל בעירובי חצירות, אבל בעירובי תחומין לא. קמ"ל הילכתא כר' יוחנן בן נורי אפילו בעירובי חצירות. ומנא תימרא דשני לן בין עירובי תחומין לעירובי חצירות דלא משמע בהאי והוא הדין להאי. דתנן א"ר יהודה במה דברים אמורים בעירובי תחומין אבל בעירובי חצירות כו'. **רב** אשי בא לומר איצטריך לומר הלכה כר' יהושע בן נורי, שלא תאמר בשירי העירוב אמר ר' יהושע בן לוי הילכתא כדברי המיקל בעירוב אבל בתחלת [עירוב] אימא לא. קמ"ל הילכתא כר' יוחנן בן נורי, דהוא כמו תחילת העירוב. ר' יעקב ור' זריקה אמרי הילכתא כר' עקיבא מחבירו, וכר' יוסי מחבירו, וכרבי מחבירו. ר' (יוסי) [אסי] אמר הילכת' אתמר. ר' חייא בר אבא אמר מטין איתמר. ור' יוסי בר' חנינא אמר נראין איתמר. א"ר יעקב בר אידי משום ר' יוחנן ר' מאיר ור' יהודה הלכה כר' יהודה. ר' יהוד' ור' יוסי הילכתא כר' יוסי, וכל שכן ר"מ ור' יוסי הילכתא כר' יוסי. ור' אבא אמר רבי יוחנן ר' יהוד' ור"ש הילכתא כר' יהוד'. אמר רב אשי ר' יוסי ור' שמעון הלכה כר' יוסי. איבעיא להו ר' מאיר ור' שמעון הילכתא כמאן, תיקו. **בא** רב משרשיא לדחות דברי ר' אבא שאמר משמיה דר' יוחנן, ואמר ליתנהו להני כללי, מדתנן אמר ר' שמעון למה הדבר דומה לג' חצירות הפתוחות זו לזו ופתוחות לרשות הרבים ועירבו שתיהן עם האמצעית כו', ואמר רב[נא] הלכה כר' שמעון. מאן פליג עליה ר' יהוד', והא"ר יוחנן ר' יהוד' ור' שמעון הלכה כר' יהוד'. [ומאי קושיא] היכא דלא איתמר עלה בפירוש הלכה (כר' שמעון) [כר"י] אבל היכא דאיתמר לא א"ר יוחנן. ואקשינן נמי מיהא דתנן ר' שמעון אומר

מוסף תוספות

א. דהוי כרגל ודאי דרבנן והעמידו בו חכמים דבריהם בשב ואל תעשה, מה שאין כן התם ביום טוב שני משום ספיקא דרבנן איתקין מעיקרא. ריטב"ש. ב. דעירובי תחומין נמי אם היו זכותו היו מערבין שלא לדעתו כמו בחצרות, ואין הדבר תלוי בקולא וחומרא. תוס' הרא"ש. ג. כשאין שם שיתוף מבוי. ריטב"ש. ד. משמע דאי הוו רבים פליגי עליה לא היה הלכה כמותו. תוס' ר"פ. ה. למאן דאמר נראין מה הרויח ר' עקיבא מפני שאמרו שנראין דבריו מחבירו, דהא בלאו הכי נמי וכו'. ריטב"ש. ו. דכל תרי דפליגי ולא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר אי עבד כמר עביד ואי עביד כמר עביד, דמאי טעמא מהדרינן. רשב"ש. ז. ואין צריך לומר דדרשינן לה בפרקא. ריטב"ש. ח. לכתחילה מורינן כוותיה ליחיד הבא לימלך לעשות כמותו, אבל מ"מ מה שירצה לעשות יעשה. תוס' ר"פ. ט. שכך נאמר הלכה שמטין לדברי רבי כשנחלק עם חבריו, שהדעת נוטה כדבריו, וכיון שלא נאמר הלכה כרבי אסור לעשות כמותו לכתחילה. ריטב"ש ג"כ קכד: י. [ד]מטין את הדין אחר דברי חכמים לדון כן לכתחלה, ומיהו אי עבד כרבי עבד ולא מהדרינן עובדא. רשב"ש ג"כ קכד: יא. שכ"כ נאמרה הלכה בפירוש, ולא מחביריו אלא מחביריו, והילכך אפי' עשה אינו עשוי כטוענה בדבר משנה. רשב"ש ג"כ קכד: יב. כלומר שמטין לכתחילה לדברי חביריו וכו', וכיון שלא נאמרה הלכה כחביריו אם עשו כדברי רבי עשוי. ריטב"ש סס.

עד דנפקי יומא טבא כולהו אבל יומא בתרא דרבנן מסלק סליק למנין ז' אבל אבילות לא נהיג ביה כלל אבל שביעא שביעא ב"י"ט שני של י"ט אחרון כיון דעיקר אבילות יום ראשון נהיג ביה אבילות וסליק למנין ז' דהכי אסמכוה רבנן דעיקר אבילות יום ראשון הוא דכתיב ואכלתי חטאת היום היום אסור ולמחר מותר וכתיב ואחריתה כיום מר וכיון דיום ראשון דאבילות דאורייתא ויום טוב אחרון אפיקא דרבנן אתי עשה ודאי דאורייתא דיחיד ומייל על עשה ספק דרבים דרבנן והא דאמרינן בכתובות (דף ד'.) מכניסין את המת לחדר ונוהג ז' ימי המשתה ואחר כך נוהג ז' ימי אבילות אלמא דלא דחי יומא קמא דאבילות מועד דרבנן שמא מועד

לחתן עדיף טפי[א]:

ואין חבין לאדם שלא בפניו. וא"ת והיכי מוכח מהכא דעירובי תחומין חמירי הלא אין הטעם תלוי בחומר אלא משום דאין חבין לאדם שלא בפניו[ב] ויש לומר מ"מ מוכח שפיר דחמירי טפי דאפילו ידעינן גבי עירובי תחומין דלמחר דעתו לילך באותו צד אפי' הכי כיון דאיכא קצת חוב שמפסיד במה שאינו יכול לילך לצד אחר אם ירצה לא הוי עירוב ובעירובי חצירות אע"ג דאיכא קצת נמי חובה שמערבין בפת שלו שלא מדעתו כדאמר בפ' חלון (לקמן דף פ.) אחד מבני מבוי שרגיל להשתתף באין בני אדם[ג] ונוטלין הימנו שיתופו בע"כ ונריך שימחול להם פתן אם ירצו לאתא כדאמר בהדר (לקמן ד' סח.) כיון דאי בעי ליה מינאי ולא יהיבנא בטל שיתוף והיינו משום דחמירי טפי: **שלא** לשכח תורת עירוב מן התינוקות. פ"ה אבל עיקר עירוב בתחומין הוא ומשנה היא זו לקמן בפרק חלון (דף פ:) ושם פירש הקונטר' בענין אחר ולא אמרו לערב בחצירות לאחר שנשתתפו אלא שלא לשכח תורת עירובי חצירות[ג] מן התינוקות מדורות הבאין הלכך מקילין ביה בשיורי עירוב והכי משמע דתניא לקמן בפרק הדר (דף עא.): מערבין בחצירות ומשתתפין במבוי שלא לשכח תורת עירוב מן התינוקות ולר"י נראה דפי' דהכא עיקר דהיא דפרק חלון לא איירי כלל בעירובי חצירות אלא אשתיתוי מבואות קאי דקתני רישא כיצד משתתפין בו' ולמה אמרו לערב בחצירות היינו פירוש אשתיתוי מבואות וקרי שיתוף מבוי עירובי חצירות בכמה דוכתי: **כרבי** יוסי מחבריו. והא דאמר לקמן (דף מז.) אמר ר' יוחנן הלכה כר' יוסי מכלל דיחידאה פליג עליה[ד] אתיא כר' יעקב בר אידי[ה]: **רבי** אסי אמר הלכה. פ"ה ודרשינן בפירקא ומ"ד מטין מורינן ולא דרשינן בפירקא ונראין היינו דאי עביד הכי לא מהדרינן עובדא אבל לא מורינן וקשה לפירושו[ו] דאפי' לא איתמר נראין לא מהדרינן עובדא כיון דלא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר[ז] לכן נראה לי דהלכה דאי עביד כאידך מהדרינן[ח] ומטין אורויי נמי מורינן ואם בא למיעבד עובדא כאידך מחינן בידיה ומיהו אי עביד עובדא לא מהדרינן ונראין מורין[ט] ואי בעי למעבד כאידך לא מחינן בידיה וכן משמע בפרק הכותב (כתובות פד.) גבי דנו דייני כר' טרפון וא"ת אדרבה בית נוחלין (ב"ב דף קכד:) משמע דלמ"ד מטין היינו דיעבד מטין כהני תנאי אבל לכתחלה עבדינן כאידך גבי בכור נוטל פי שנים בשבח שנכחו נכסים לאחר מיתת אביו דאמר רבא הלכתא אסור לעשות כדברי רבי ואם עשה עשוי קסבר מטין איתמר[ט] וי"ל דמטין דהתם היינו לענין מחבריו דפליגי התם דנבנו עליה[ז] ויש סובר הלכה כרבי מחבריו ולא מחבריו דאתמר הלכה כמחבריו[יא] ורבא סבר מטין מחבריו אתמר ולא הלכה כמחבריו[יב]: הכי

(ג) ורב פפא אמר איצטריך ס"ד אמינא הני מילי בעירובי חצירות אבל בעירובי תחומין אימא לא צריכא ומנא תימרא דשני לן בין עירובי חצירות לעירובי תחומין[ג] דתנן א"ר יהודה במה דברים אמורים בעירובי תחומין אבל בעירובי חצירות מערבין בין לדעת ובין שלא לדעת שזכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לאדם אלא בפניו רב אשי אמר איצטריך ס"ד אמינא הני מילי בשיורי עירוב אבל בתחילת עירוב אימא לא ומנא תימרא דשני לן בין שיורי עירוב לתחילת עירוב (ד) דתנן א"ר יוסי במה דברים אמורים בתחילת עירוב אבל בשיורי עירוב אפילו כל שהוא ולא אמרו לערב חצירות אלא כדי שלא לשכח תורת עירוב מן התינוקות רבי יעקב ורבי זריקא א] אמרו (ה) הלכה כרבי עקיבא מחבירו וכרבי יוסי מחבריו (ו) וכרבי מחבירו למאי הלכתא (ז) רבי אסי אמר הלכה ורבי חייא בר אבא אמר מטין ור' יוסי בר' חנינא אמר נראין כלשון הזה א"ר יעקב בר אידי *אמר ר' יוחנן (ח) ר' מאיר ור' יהודה הלכה כרבי יהודה רבי יהודה ורבי יוסי הלכה כרבי יוסי ואצ"ל (ט) ר"מ ור' יוסי הלכה כרבי יוסי השתא במקום רבי יהודה ליתא במקום רבי יוסי מיבעיא אמר רב אסי אף אני לומד רבי יוסי ור' שמעון הלכה כרבי יוסי דאמר רבי אבא אמר רבי יוחנן (י) רבי יהודה ורבי שמעון הלכה כר' יהודה השתא במקום רבי יהודה ליתא במקום רבי יוסי מיבעיא איבעיא להו ר"מ ור"ש מאי תיקו אמר רב משרשיא ליתנהו להני כללי מנא ליה לרב משרשיא הא אילימא מהא דתנן (יא) ר"ש אומר למה הדבר דומה לג' חצירות הפתוחות זו לזו ופתוחות לרשות הרבים עירבו שתים החיצונות עם האמצעית היא מותרת עמהן והן מותרות עמה ושתים החיצונות אסורות זו עם זו (ב) ואמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכה כרבי שמעון ומאן פליג עליה רבי יהודה והא אמרת רבי יהודה ורבי שמעון הלכה כרבי יהודה אלא לאו ש"מ ליתנהו ומאי קושיא דילמא היכא דאיתמר איתמר היכא דלא איתמר לא איתמר אלא מהא (ג) דתנן עיר של יחיד ונעשית של רבים מערבין את כולה של רבים ונעשית של יחיד אין מערבין את כולה אלא אם כן עושה חוצה לה (ד) כעיר חדשה שביהודה שיש בה חמשים דיורין דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר שלש

ה"ג **רב פפא אמר איצטריך.** ולעיל קאי אדרבי יהושע בן לוי איצטריך ליה למימר הלכה כרבי יוחנן (ג) ואע"ג דאמר הלכה כדברי המיקל בעירוב: **אבל בעירובי תחומין לא כו'.** והא דרבי יוחנן בן נורי באיסור תחומין קאי: **א"ר יהודה כו'.** לקמן בפרק חלון (פפ.): **בד"ח.** דאין מערבין לו לאדם אלא לדעתו שנתלה: **בעירובי תחומין.** דשמא חוב לו להפסיד אלפים למזרח על מנת להשתכר אלפים למערב: **עירובי חצירות.** אין שם הפסד אלא ריווח: **הני מילי.** דהלכה כמיקל בעירובי חצירות: **בשיורי עירוב.** שהיה עירוב במקום המשתמר לכמה שבתות ונתמעט האוכל משיעור ג' סעודות מקילין ביה לאכסורי: **אבל.** במחלוקת של תחילת עירוב לא ניזל בתר מיקל והא דרבי יוחנן בן נורי בתחילת עירוב דמי: **בד"ח.** דלריך שיעור לעירובי חצירות או מזון שתי סעודות בין כולן או כגרוגרת לכל אחד בתחילת עירוב: **לא שהוא.** לכל אחד: **ולא אמרו לערב בחצירות אלא שלא לשכח את התינוקות.** אלא לשכח תורת עירוב מדורות הבאין אבל עיקר עירוב בתחומין הוא: **הלכה כרבי עקיבא מחבירו.** בכל דוכתא: **למאי הלכתא.** לענין מה נאמרה שמועה זו שפסקו הלכה בתם בכל מקומות יש לסמוך עליה להורות הלכה למעשה כן או דלמא מסברא בעלמא קאמרי כן אבל (ד) הלכתא מכללא לא סמכינן עליה לסיפא: **רבי אסי אמר הלכה.** ממש קאמרי רבי יעקב ורבי זריקא למיגמר מעשה מיניה ומיעבד כר' עקיבא היכא דיחיד פליג עליה וכר' יוסי אפי' במקום רבים: **מטין.** רבי יעקב ור' זריקא לאו הלכה ממש פסקי אלא מטין הכוראה אחר רבי יוסי ואפי' במקום רבים לאורויי מורינן לאדם יחיד לעשות כרבי יוסי אבל מדרש בפירקי ברבים לא דרשינן: **נראין.** אורויי לא מורינן ואם עשה כרבי יוסי לא מהדרי' עובדא: **נאמן הוה אמר ר' יעקב בר אידי.** לעולם הוא זכות להן (לקמן צה.). **הלכה כו' מחבריו.** במקום יחיד, מחבריו. במקום רבים (פסחים כז.). מטין. מטין ההוראה לכתחילה אחר ר"ע, ומיהו אי עביד כאידך לא מהדרינן עובדא (כתובות פד:). **עיר של יחיד.** שלא היו נכנסין בה תמיד ס' רבוא של בני אדם ולא תשיבה הי"ר, דלא דמיא לגוגלי מדבר, ונעשית של **רבים.** שנתוספו בה דיורין או נקבעו בה שווקים, מערבין את כולה. כבתחלה ואין מבואותיה צריכין תיקון שהרי היא כאלר אחת, וכגון שאין בה רס"ל גמורה של ט"ז אמה, ואם יש בה מפרס בגמרא תקנתא לרה"ר שבתוכה (לקמן נט.). **של רבים ונעשית של יחיד.** דבתחא אשמועינן דאע"ג דנעשית של יחיד אין מערבין את כולה הואיל ותחלתה של רבים, דללמא הדרא ומתעבדא של רבים ואתו לערובה כולה, ואסור לערב עיר של רבים בלא שיור, ואע"ג דאין בה רס"ל גמורה, שלא תשתכח תורת הי"ר, והשתא שיור הוי היכא דטעמא משום עירוב הוא (שם). **אלא אם כן** (שם) דהיינו עיר כך שמה (שם) **עושה חוצה לה.** שיור שלא עירבו עם שאר העיר אלא לבדן (שם). **כעיר חדשה.** שמשה מדשה, כדכתיב (יהושע טו) לגן ומדשה (קדושין עו.).

הגהות הב"ח

(א) גמ' רב פפא כל"ל ואות ו' ממקן: (ב) שם עיר חדשה כך שמה חדשה. ע"ל דף ס ע"ש: (ג) רש"י ד"ה ה"ג רב פפא וכו' הלכה כרבי יוחנן בן נורי ואע"ג: (ד) ד"ה לגאלי הלכתא וכו' קאמרי כן אבל לא סמכינן עליה למילף הלכתא מכללא הס"ד:

גליון הש"ס

גמ' אר"י ר"מ ור"י הלכה בר"י. עי' זבחים דף ו ע"א תוס' ד"ה אחד:

הגהות מהר"י לנדא

א) גמ' אמרו הלכה כרבי עקיבא מחבירו וכו'. עי' בתוי"ט בפ"ג דכלים משנה ב מ"ש בשם מהרי"ק:

מוסף רש"י

במה דברים אמורים. דלריך דעת, בעירובי תחומין. שמא אין נוח לו לקנות כאן כדי להפסיד לרוח שבגדה (לקמן פ:) מוב הוא לו שנמפסיד לגד האחר (לקמן פא.): אבל בעירובי חצרות. לעולם הוא זכות להן (לקמן צה.). הלכה כו' מחבריו. במקום יחיד, מחבריו. במקום רבים (פסחים כז.). מטין. מטין ההוראה לכתחילה אחר ר"ע, ומיהו אי עביד כאידך לא מהדרינן עובדא (כתובות פד:). עיר של יחיד. שלא היו נכנסין בה תמיד ס' רבוא של בני אדם ולא תשיבה הי"ר, דלא דמיא לגוגלי מדבר, ונעשית של רבים. שנתוספו בה דיורין או נקבעו בה שווקים, מערבין את כולה. כבתחלה ואין מבואותיה צריכין תיקון שהרי היא כאלר אחת, וכגון שאין בה רס"ל גמורה של ט"ז אמה, ואם יש בה מפרס בגמרא תקנתא לרה"ר שבתוכה (לקמן נט.). של רבים ונעשית של יחיד. דבתחא אשמועינן דאע"ג דנעשית של יחיד אין מערבין את כולה הואיל ותחלתה של רבים, דללמא הדרא ומתעבדא של רבים ואתו לערובה כולה, ואסור לערב עיר של רבים בלא שיור, ואע"ג דאין בה רס"ל גמורה, שלא תשתכח תורת הי"ר, והשתא שיור הוי היכא דטעמא משום עירוב הוא (שם). אלא אם כן (שם) דהיינו עיר כך שמה (שם) כעיר חדשה. שמשה מדשה, כדכתיב (יהושע טו) לגן ומדשה (קדושין עו.).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

שלש חצירות. לקמן בכילא מעברין (דף עט.) וקאמר ר' יהודה עיר של רבים ועשיה של יחיד שנתמעטו אוכלוסיה מעבור ברחובותיה ס' ריבוא ולא דמיא דאמר אין מערבין את כולה יחד אלא אם (א) שייר חומה לה כ' דיורין שלא יערבו עמה למיהוי היכר לעיר של רבים דלא ליערבו כולה אלא מבחוץ ר"ש אומר דיו לשייר ג' חצירות של ב' ב' בעלי בתים: **אוסר על בני חצירות.** שלא יוציאו מבתיהן לחצר מפני שיש לו רשות בחצר ואע"פ שאינו בעיר אוסר עליהן אם לא עירב קודם שהלך: **רבי יהודה אומר אינו אוסר.** הואיל ואינו בעיר: **נכרי אוסר.** אף על פי שאינו בעיר שהרי יכול לבא ואין זה (ב) היסח מן הלב אבל ישראל משהלך מכאן ולא בא מערב שבת הסיח לבתיו מלבו כל השבת שהרי לא יבא הלכך כמאן דליתי לה להך דירה בעליה דמי: **נשבות אינו נשבו.** מאמש אפילו באותה העיר: **רבי יהודה.** פליג עליה דאמר בעיר אחרת אינו אוסר הא באותה העיר אוסר ורבי יוסי נמי פליג עליה אלא חד מיניהו נקט: **זהו שאמרו.** בפירקין היא (דף מט.): **אינו אין לנו.** שיכול לקנות שביתה ברגליו בלא עירוב פת אלא עני כלומר מי שהוא בדרך ואין עמו פת: **אחד עשיר.** היושב בביתו אם רצה ליקח בעצמו ולהחשיך שם על התמוס קונה לו שביתה: **אינו יכול.** מפני הטורח ויערב ברגליו אלא התירו לשלוח עירוב בפת ע"י שלוחו: **ומפני מה רב חייא בר אשי.** למתני' לחייא בר רב קמיה דרב: **אחד עני ואחד עשיר.** מילתיה דרבי יהודה: **למה ליה.** למיפסק הלכה כרבי יהודה (ג) דרבי מאיר פליג עליה הא ליתא לעיל להיכא דלא איתמר הלכה לא כמר ולא כמר עבדינן כרבי יהודה: **רב ליה ליה להני תלי.** ומשום דרב לית ליה קאמרת ליתנהו והא ר' יוחנן קאמר להו והלכה כר' יוחנן: **היבמה לא תחלוץ.** בתוך ג' חדשים למיתת בעלה. מפרש טעמא דיבמות (מא.): שמא מעוברת היא וחליצת מעוברת אינה חליצה וא"ת תחלוץ בתוך ג' ותמתין עד לאחר ג' שאם תמצא מעוברת אינה צריכה חליצה אם תלד וולד של קיימא ואם לא תמצא מעוברת אינה צריכה חליצה אחרת ואם תלד וולד שאינו של קיימא תחלוץ פעם שניה שמא יהא וולד של קיימא ואינה חליצה לאוסרה לכהונה ונמצא מצריכה כרות לכהונה ולילרכה לדמא איכא דהוי בחליצה ולא הוי בהכרזה וסבר שרו חלוצה להכן: **ולא תתייבם.** שמא מעוברת היא ונמצא בא על אשת אחיו שיש לה (מ) בנים והרי היא עליו בכרת אבל לאחר שלשה דיכר בה שאינה מעוברת או תחלוץ או תתייבם: **שאר כל הנשים כו'.** שמא תלד בתוך תשעה למיתת בעלה קפק בן תשעה לראשון ובעינן הבאנה כדאמרינן ביבמות (דף מב.) שמא יבא אשת אחיו ממאן ועוד יש איסורין הרבה: **ולא יתארסו.** גזור רבנן אירוסין אטו נשואין: **אחת בתולות כו'.** מפרש התם (שם:) אחת שנישאו לזה כשהן בתולות ואחת שנישאו לזה כשהן בעולות שנתאלמנה או נתגרשה מבעלה זה בין הן האירוסין בין הן הנשואין בריכות להתמין אחר הגט או אחר המיתה ג' חדשים: **אחת ארוסות.** אף על גב דאתרוסה לא בא עיבורי היא גזור רבנן אירוסה אטו נשואה: **דברי ר"מ** לא גרסי' אלא שמעתא היא: **יתארסו.** מיד דהא לא מיעברא משני תוך ג' ואם תלד בתוך ט' ולאי דראשון הוא דאי מאחרון בן ששה הוא ולא חיי: **והארוסות.** שנתאלמנו או שנתגרשו מן האירוסין ינשאו מיד דהא לא מיעברא מראשון: **תוך מן האירוסה שביהודה.** שהיו רגילין ליחד חתן וכלה קודם כניסתן לחופה כדאמרינן בכתובות (דף יב.): **גם בה.** רגיל בה ומכירה ומרוצה לו: **כל הנשים יתארסו.** אתנה קמא פליג דאסר ליארס ואדרבי יהודה פליג דשרי לארוס ליגמא: **תוך מן האלמנה מפני האיבון.** שאסורה ליארס כל ימי אבלה אבל גרושה תיארס מיד: **הלכה כר' יוסי.** דמתיר ליארס מיד: ואמרינן **מכלל.** דהך שמעתא דמתניא לעיל אחת ארוסות ואחת נשואות יחידאה היא: **והתניא.** בגיחותא: **רדופה לילך לבית אביה.** תדירה לדור בבית אביה בעיר אחרת ואינה רגילה עם בעלה: **חולה.** ואינה מקבלת טורח תשמיש: **עקרה.** מחמת מזל שכבר נישאת לג' בני אדם ולא ילדה להן והוזקקה עקרה: **איילונית.** ממעי אמה ויש לה סימנין שאין לה שערות ולא דדין ולשון איילונית דוכרניתא כאיל זה (ד) שאינו יולד (ה): **ושאינה ראויה לילד.** מחמת משקה סם: **דברי ר"מ.** אלמא ר"מ הוא דגזר בהיא דפשיטא לן דאינה מעוברת וה"ה לארוסה: **ונמה ליה.** לר' יוחנן למימר הלכה כר' יוסי דהא איהו גופיה כייל לעיל [מו:] ר"מ ורבי יוסי הלכה כר' יוסי אלא ש"מ לא אמר ר' יוחנן להני כללי אלא הנך אמוראי אמריתנהו מנפשייהו: **ומאי קושיא דלמא.** אע"ג דכיילינהו ר' יוחנן אינטריך ליה למיפסק בהא משום דהוה רבי מאיר מחמיר ואמר שמואל הלכה כרבי מאיר בגזירותיו בכל מקום שהמחמיר ואתא רבי יוחנן לאפוקי דלשמואל מיהא דבהא הלכה כרבי יוסי: **ליריד.** שוק הנקבע ליום חג של עובדי כוכבים (ו) ולוקחין מהן בתים ושדות מפני שממעיטן לי נמי משום שוב ש"י: **בהמה ועבדים ושפחות.** מפני שמכניסין לקדושה: **ומעלה.** השטר: **בערכאות שלהן.** לפני דייניהן לחתום ואע"פ שהוא חשיבות להן ואיכא למיחש דלמא חזאי ומודו אפ"ה שרי: **מפני שהוא כמליז מידם.** שלא יחזור העובד כוכבים ויערער על המכירה: **בית הקברות פ"ד.** הא עבר בלאו: **שאינו מוצא ללמוד.** בארצו:

שלש חצירות של שני בתים (ח) **ואמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכה כרבי שמעון ומאן פליג עליה רבי יהודה והא אמרת רבי יהודה ור"ש הלכה כרבי יהודה ומאי קושיא דילמא הכא נמי היכא דאיתמר איתמר היכא דלא איתמר לא איתמר אלא מהא דתנן** (ט) **המניח את ביתו והלך לשבות בעיר אחרת אחד נכרי ואחד ישראל אוסר לבני חצירות דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר אינו אוסר רבי יוסי אומר נכרי אוסר ישראל אינו אוסר מפני שאין דרך ישראל לבא בשבת רבי שמעון אומר אפילו הניח את ביתו והלך לשבות אצל בתו באותה העיר אינו אוסר שכבר הסיח דעתו ואמר רב חמא בר גוריא אמר רב** (י) **הלכה כר"ש ומאן פליג עליה ר"י** (כ) **והא אמרת רבי יהודה ור"ש הלכה כרבי יהודה ומאי קושיא דלמא הכא נמי היכא דאיתמר איתמר היכא דלא איתמר לא איתמר אלא מהא** (ל) **דתנן וזהו שאמרו העני מערב ברגליו רבי מאיר אומר אנו אין לנו אלא עני רבי יהודה אומר אחד עני ואחד עשיר לא אמרו מערבין בפת אלא להקל על העשיר שלא יצא ויערב ברגליו** (מ) **ומתני ליה רב חייא בר אשי לחייא בר רב קמיה דרב אחד עני ואחד עשיר ואמר ליה רב סיים בה נמי הלכה כרבי יהודה תרתי למה לי והא אמרת ר"מ ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה ומאי קושיא דילמא רב לית ליה להני כללי אלא מהא** (נ) **דתנן היבמה לא תחלוץ ולא תתייבם עד שיהו לה שלשה חדשים וכן שאר כל הנשים לא ינשאו ולא יתארסו עד שיהו להן שלשה חדשים אחד בתולות ואחד בעולות אחד אלמנות ואחד גרושות אחד ארוסות ואחד נשואות ר' יהודה אומר נשואות יתארסו וארוסות ינשאו חוץ מארוסה שביהודה מפני שלבו גם בה ר' יוסי אומר כל הנשים יתארסו חוץ מן האלמנה מפני האיבון** (ס) **ואמרינן רבי** (פ) **(אליעזר) לא על לבי מדרשא אשכחיה לרבי אסי דהוה קאים אמר ליה מאי אמור בבי מדרשא אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן הלכה כרבי יוסי מכלל דיחידאה פליג עליה אין** (צ) **והתניא הרי שהיתה רדופה לילך לבית אביה או שהיתה לה כעס עם בעלה או שהיה בעלה זקן או חולה או שהיתה היא חולה עקרה וקטנה ואיילונית ושאינה ראויה לילד או שהיה בעלה חבוש בבית האסורין המפלת לאחר מיתת בעלה כולן צריכין להמתין ג' חדשים דברי ר"מ רבי יוסי מתיר ליארס ולינשא מיד למה לי והא אמרת ר"מ ורבי יוסי הלכה כר' יוסי ומאי קושיא דלמא לאפוקי מדרב נחמן אמר שמואל דאמר** (ק) **הלכה כרבי מאיר** (ר) **בגזירותיו אלא מהא** (ש) **דתניא הולכין ליריד של נכרים ולוקחים מהן בהמה ועבדים ושפחות בתים שדות וכרמים וכותב ומעלה בערכאות שלהן מפני שהוא כמציל מידן** (ת) **ואם היה כהן מטמא בחוצה לארץ לדון ולערער עמהן וכשם שמטמא בחוצה לארץ כך מטמא בבית הקברות בית הקברות ס"ד טומאה דאורייתא היא אלא** (א) **בבית הפרס דרבנן ומטמא לישא אשה וללמוד תורה אמר רבי יהודה אימתי בזמן שאין מוצא ללמוד אבל מוצא ללמוד לא יטמא ר' יוסי אומר** (ב) **אף בזמן שמוצא ללמוד נמי יטמא לפי שאין**

הכי גרסינן רבי יוסי מתיר ליארס ולינשא מיד. ואין להאריך כאן (ג) **: והכליס**

מסורת הש"ס

(א) [לקמן מט: ס.], (ב) לקמן סב: פו. ע"ש, (ג) [לקמן פו. ע"ש], (ד) לקמן מט., (ה) [לקמן נח.], (ו) יבמות מא., (ז) [סס מג:], (ח) [ל"ל אלעזר], (ט) כתובו: ס: ע"ש יבמות מב: ע"ש [תוספ' יבמות פ"ו ה"ז] [ע"ש כמה שיטיס], (י) [כתובות מז. ס.], (כ) [עי' תוס' ביצה ס. ד"ה אלא דלא ר"מ ותוס' יבמות ל.: ד"ה מי עביד ותוס' ב"ק ל: ד"ה ומכמיס ותוס' ב"מ עב. ד"ה קונסין ותוס' ב"ב לד: סד"ה ומכמיס ותוס' זבחים קד. ד"ה אר"מ ותוס' בכורות כח. ד"ה ר"מן], (ל) מו"ק יח. ע"ז יג., (מ) בס"ד: לו, (נ) בס"ד: זכר, (ס) [כתובות יח.], (ע) בס"ד: ליוס איד של ע"ז, (פ) [עי' תוס' יבמות מב: ד"ה רבי],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אלא וכו' אלא אם כן שייר: (ב) ד"ה נכרי וכו' ואין זה הסיח לבתיו מן הלב: (ג) ד"ה למה ליה וכו' כרבי יהודה היכא דר"מ פליג:

גליון הש"ם

גמ' והא אמרת ר"י ור"ש הלכה כר"י. עי' תוס' לקמן דף סה ע"ב ד"ה איקלעו: גמ' בבית הפרס דרבנן ומטמא. עי' בכורות דף כט ע"א תוס' ד"ה היכי אזיל:

מוסף רש"י

אוסר לבני חצירות. דדירה בלא בעלים שמה דירה (לקמן פו.), אינו אוסר. דלאו שמה דירה (שם). ר' יוסי אומר נכרי אוסר. ר' יוסי נמי סבירא ליה לאו שמה דירה, מיהו נכרי אוסר שמא יבא היום (שם). העני מערב ברגליו. כגון זה שהוא בא בדרך ואין עמו פת דהשתא עני הוא, לו התירו חכמים לערב ברגליו בלא פת (לקמן מס:). להקל על העשיר. שיוכל לשגר על ידי אלחם ולא יטרח הוא עצמו (שם). נשואות יתארסו. דטעמא משום להשמין בין זרע לראשון לזרע שני הוא שלא תלד פקח בן ט' לראשון פקח בן ז' לאחרון, ובאירוסין ליכא למימר הכי (יבמות מא.). וארוסות ינשאו. מיד דהא לא אישבעדא מן הראשון, חדש מארוסה שביהודה. דתנן פרק קמא דכתובות (יב.) ביהודה היו מייחדים החתן והכלה קודם כניסתן לחופה כדי שיהא לבו גס בה, כלומר רגיל ומלחתן עמה שלא יהיו בושין זה מזה בבעילה מצוה, הלכך חיישינן דלמא בעיל (יבמות מא.). כל הנשים יתארסו. ר' יוסי אנשואות קאי והכי קאמר לר' יהודה כל הנשים בשואות יתארסו דכדאמרת ולא גזרינן אירוסין אטו נשואין ומיהו בהא פליגנא עלך שלא חלקת בין אלמנה לגרושה והתנת אלמנה ליארס בתוך ימי אבלה, ותא סבירא לי אלמנה מן הנשואין לא תתרס כל שלשים ימי אבלה לבית אביה, שלא משום דר' יוסי ימוקן עמו (יבמות מב:). מכלל דיחידאה פליג עליה. מ"ק דאמר לא נשאו ולא יתארסו אחת בתולות ואחת בעולות ואחת אלמנות ואחת גרושות ואחת ארוסות ואחת נשואות דרבנן הוא דגזרו אטו לאוסרן לכהונה ולהשמין ומעלה שבעולתן לפניהם לחתום, ואף על פי שכבוד ותפארת היא להם ואיכא למימר דאזיל ומודה (ע"ז יג.). מפני שהוא כמציל מידן. שמתוך כך יהיו לו עדים ומפיעין לכליל מן העולרין (שם). בבית הפרס. שדה שנמדד בה קבר ומטמא מכמיס עד מאה אמות דלבה מחריסה את כתיתי העצמות ומשמא עבור על עצם כשעורה ויסיטנו (שם).

עין משפט נר מצוה

לח א מיי' פ"ג מהל' יבום הלכה יט סמג עשין כב טוש"ע אה"ע סי' קסד סעיף ג וסי' יג סעיף ב:

לט ב ג מיי' פי"ג מהל' גירושין הל' יח [והלכה כ] סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' יג סעיף ג:

מ ד מיי' פ"ט מהל' ע"ז הלכה יד סמג לאוין מח טור ש"ע י"ד סי' קמט סעיף ג [וכרב אלפס הלכות טומאה דף סה.]:

מא ה ו מיי' פ"ג מהל' אבל הלכה יד סמג לאוין לג טור ש"ע י"ד סי' שעב סעיף ג [וכרב אלפס שם]:

רבינו חננאל

שלש חצירות של שני בתים כו'. ופרקינן כדפרקינן לעילא. ואקשינן מיהא דתנן ר' יהודה אומר אחד עני ואחד עשיר לא אמרו מערבין אלא להקל על העשיר שלא יהא צריך לצאת ולערב ברגליו. ומתני ליה רב (נחמ') חייא בר אשי לחייא בר רב קמיה דרב, אחד עני ואחד עשיר, וא"ל רב אתנייה הלכה כר' יהודה. כלומר קבעה במשנתינו הילכתא כר' יהודה, ואי איתא להא דר' יוחנן למה ליה למתנייה במתני', אע"ג דלא תניא הא ידיע דהילכתא כר' יהודה דהא ר' מאיר פליג עלי'. ודחינן דילמא רב פליג על ר' יוחנן ואמר ליתנהו להני כללי, ורב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן. אלא מיהא דתנינן היבמה לא תחלוץ ולא תתייבם עד שיהו לה שלשה חדשים, וכן שאר כל הנשים לא ינשאו ולא יתארסו עד שיהו להן שלשה חדשים, אחד בתולות ואחד בעולות אחד אלמנות ואחד גרושות כו'. ר' יוסי אומר כל הנשים יתארסו חוץ מאלמנה מפני האיבול. וא"ר (יוסי) [אסי] א"ר יוחנן הלכה כר' יוסי. ואמר מכלל דיחיד פליג עליה. אין והתניא הרי שהיתה רדופה לילך לבית אביה, או שהיתה לה כעס מבעלה או שהיה בעלה זקן או חולה או שהיתה חולה או קטנה או איילונית או עקרה או זקינה שאינה ראויה לילד, והמפלת לאחר מיתת בעלה צריכה להמתין שלשה [חדשים] דברי ר' מאיר, ר' יוסי מתיר ליארס ולהנשא מיד. למה ליה לר' יוחנן למימר הלכה כר' יוסי והא ר' יוחנן הוא דאמר ר' יהוד' ור' יוסי הלכה כר' יוסי, וכל שכן ר' מאיר ור' יוסי שהלכה כר' יוסי. אלא ש"מ ליתנהו להני כללי. ודחינן ומאי קשיא דילמא לעולם איתנהו להני כללי, ר' יוחנן לא איצטריך למימר הכא הלכה אלא כדי לאפוקי מרב נחמן אמר שמואל דאמר הלכה כר' מאיר בגזירותיו, והא גזירה היא דגזר עקרה ואיילונית ומי שאינה ראויה לילד ואפי' המפלת לאחר מיתת בעלה, אטו ראויה לילד. אתה לדחויי להא דרב נחמן אמר שמואל, ואמר הילכתא כר' יוסי דפליג על ר' מאיר. אלא מיהא דתניא הולכין ליריד של גוים ולוקחין מהן בהמה וכו' עד (דמט') [ומטמא] ללמד תורה ולישא אשה, א' ר' יהוד' אימתי בזמן שאינו מוצא ללמד בטהרה יטמא ללמד. [ר"י אומר אף בזמן שמוצא ללמוד נמי יטמא] לפי

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

והכלים והאוצרות ששבתו בתוך התחום יש להם אלפים אמה לכל רוח. פ"ה ואפילו הן של הספקר משמע דלא מיבעיא אם יש להם בעלים וקשה לאי יש להם בעלים הרי הן כרגלי הבעלים ואפי' אם נעמידם כגון שהבעלים בעיר אחרת דהשתא לא הוי כרגלי הבעלים ומ"מ נמי שביתה הם יותר מן הספקר [א] ויש להן אלפים אמה לכל רוח [ב] מ"מ אין נראה להעמיד כלל בית שיש להם בעלים דבית שיש להם בעלים מה לי תוך התחום מה לי חוץ לתחום ונראה דבשל הספקר איירי והא דנקט תוך התחום לאשמעינן דאפ"ה לא קני שביתת העיר [ג] וא"ת ומאי שנא דהכא יש להן אלפים אמה לכל רוח דמשמע ממקומן מדלא קתני כרגלי אנשי העיר וגבי גשמים שסמוכים לעיר הוי כרגלי אנשי העיר [ד] כדאמרינן לעיל [ה] (דף מה:) וי"ל דהתם אנשי העיר דעתם עליהם דגשמים ידועים לכל בני העיר [ו] אבל אורחות הספקר אם היו ידועים כבר היו זוכין בהן ועוד שמא יש לחלק משום דהתם בסמוכין וקרובין דעתן עליהן והכא ברחוקים אלא שהן בתוך התחום ומיהו נראה דאלפים אמה לאו ממקומן קאמר אלא מן העיר כמו בגשמים לעיל דהא מוכח גבי חרס שבין שתי תחומי שבת דלרבי יוחנן (ז) חפצי הספקר שבתוך התחום קונין שביתת העיר אפילו אין דעת אנשי העיר עליהם כמו שאפרש בסמוך ובריית"א דהכא כר' יוחנן בן נורי וליכא למיפרך הא כרגלי אנשי העיר מבעי' ליה כדפריך לעיל כיון דהזכיר הכא תוך התחום משמע שפיר דאלפים אמה לכל רוח מן העיר קאמר [ז] ואף על גב דכייל להו בהדי שאול כלי מן הנכרי ונכרי אם עומד חוץ לעיר מונין לו אלפים ממקומו [ח] שתמא דמלתא נכרי בעיר עומד [ט]:

דכולה מברכתא כד' אמות דמיא. גרים פירקא פ"ה והוליכו לעיר אחרת והרי מוקפת מחילות משמע דלא משיב כד' אמות לענין להלך את כולה אלא במוקפת מחילות דומיא דדיר וסהר והא מברכתא צריך לומר דמוקפת מחילות הוא ואע"ג דגבי נותן עירובו באילן (לעיל דף נב:) פריך חוץ לעיבורה של עיר נמי כיון דאמר רבא הנותן עירובו יש לו ד' אמות וכו' משמע דחוץ עיבורה של עיר נמי הוי טעמא לפי שנעשית לו כל העיר ועיבורה כארבע אמות אף על פי שאין שם מחילה ה"מ לשובת שם או נותן שם עירובו שיש לו אלפים אמה לכל רוח ונחשב הכל כד' אמות אפילו חוץ למחילות כיון שהוא בעיבורה של עיר אבל בבא מחוץ לתחום [י] אינו נחשב כד' אמות בלא היקף מחילות ואומר ר"י דבעי נמי דתהוי מוקפת לדירה דלא עדיף משבת באויר מחילות שיש לו אלפים אמה לכל רוח אפילו הכי לא חשיב לגביה כארבע אמות בהיקף יותר מבית שאתים שלא הוקף לדירה כדאמר בשבת בתל ונקע וצריך ליזהר בדבר הבא מחוץ לתחום בשביל ישראל זה דשרי לישראל אחר או בשביל נכרי שלא יטלטלנו חוץ לד"א בעיר שאין לה מחילות שמוקפת לדירה:

חרם. לשון מצודות וחרמים שבין שני תחומי שבת צריך מחילה של ברזל שלא יעברו מים של תחום זה לתחום זה כל מה שבתוך תחום העיר אין לו אלפים לכל רוח ממקומו אלא בתר קרתא גרירא כך פי' הקונט' וכן פר"ת אלא דפי' חרס לשון יס (ישעיה יא) כשמעלה היס שרטון ומתייבש נשאריס נקעים מלאים מים וחרס הוא נקע מלא מים וכן פר"ח [יא] חרס לשון חריץ וא"ת אמאי מוקי לה כרבי יוחנן בן נורי הא לרבנן נמי אמר לעיל (מה:) גבי גשמים הסמוכים לעיר דהוו כרגלי אנשי העיר [יא] וי"ל דהכא דמיירי מתחום זה לתחום זה בטלה דעתם והוי כחפצי הספקר דאין קונין שביתה לרבנן והוו כרגלי הזוהכה [יב] אבל לר' יוחנן דקנו בתוך תחום העיר קונין שביתת העיר אף ע"פ שאין דעת אנשי העיר עליהם קונה [יג] אבל אין לפרש דלר' יוחנן [יד] קונין שביתה במקומן ומה שצריך מחילה של ברזל היינו כדי להכניסם לעיר לפי שמקצת הנמים רחוקים מן העיר יותר מאלפים אמה דאם כן אמאי נקט בין שני תחומין אפילו אי ליכא עיר שייה לא מצו להכניס מים לעיר שמוץ לתחוס ועוד אפילו מחילה של ברזל לא מועיל להכניסם לעיר מסוף אלפים אמה שהרי בתחלת העיר כלו האלפים של מים: רבי

מחיצה

שלא יעברו מים של תחום זה לתוך תחום זה כל מה שבתוך תחום העיר אין קונה שביתה במקומו להיות לו ממקומו אלפים אמה לכל רוח אם אינו מוקף מחילות אפילו בתוך תחומו [ט] אינו נחשב כד' אמות בלא היקף מחילות ואומר ר"י דבעי נמי דתהוי מוקפת לדירה דלא עדיף משבת באויר מחילות שיש לו אלפים אמה לכל רוח אפילו הכי לא חשיב לגביה כארבע אמות בהיקף יותר מבית שאתים שלא הוקף לדירה כדאמר בשבת בתל ונקע וצריך ליזהר בדבר הבא מחוץ לתחום בשביל ישראל זה דשרי לישראל אחר או בשביל נכרי שלא יטלטלנו חוץ לד"א בעיר שאין לה מחילות שמוקפת לדירה:

חרם. לשון מצודות וחרמים שבין שני תחומי שבת צריך מחילה של ברזל שלא יעברו מים מתחום זה לתחום זה כל מה שבתוך תחום העיר אין לו אלפים לכל רוח ממקומו אלא בתר קרתא גרירא כך פי' הקונט' וכן פר"ת אלא דפי' חרס לשון יס (ישעיה יא) כשמעלה היס שרטון ומתייבש נשאריס נקעים מלאים מים וחרס הוא נקע מלא מים וכן פר"ח [יא] חרס לשון חריץ וא"ת אמאי מוקי לה כרבי יוחנן בן נורי הא לרבנן נמי אמר לעיל (מה:) גבי גשמים הסמוכים לעיר דהוו כרגלי אנשי העיר [יא] וי"ל דהכא דמיירי מתחום זה לתחום זה בטלה דעתם והוי כחפצי הספקר דאין קונין שביתה לרבנן והוו כרגלי הזוהכה [יב] אבל לר' יוחנן דקנו בתוך תחום העיר קונין שביתת העיר אף ע"פ שאין דעת אנשי העיר עליהם קונה [יג] אבל אין לפרש דלר' יוחנן [יד] קונין שביתה במקומן ומה שצריך מחילה של ברזל היינו כדי להכניסם לעיר לפי שמקצת הנמים רחוקים מן העיר יותר מאלפים אמה דאם כן אמאי נקט בין שני תחומין אפילו אי ליכא עיר שייה לא מצו להכניס מים לעיר שמוץ לתחוס ועוד אפילו מחילה של ברזל לא מועיל להכניסם לעיר מסוף אלפים אמה שהרי בתחלת העיר כלו האלפים של מים: רבי

שאין מן הכל זוכה אדם ללמוד ואמר ר' יוסי מעשה ביוסף הכהן שהלך אצל רבו לציידן ללמוד תורה ואמר ר' יוחנן הלכה כרבי יוסי ולמה לי והא אמרת רבי יהודה ור' יוסי הלכה כר' יוסי אמר אביי איצטריך סד"א [ט] הני מילי במתניתין' אבל בברייתא אימא לא קמ"ל אלא הכי קאמר הני כללי לאו ד"ה נינהו דהא רב לית ליה הני כללי: אמר רב יהודה אמר שמואל חפצי נכרי אין קונין שביתה למאן אילימא לרבנן פשיטא השתא חפצי הספקר דלית להו בעלים אין קונין שביתה חפצי הנכרי דאית להו בעלים מיבעיא אלא אליבא דר' יוחנן בן נורי וקמ"ל אימר [כ] דאמר ר' יוחנן בן נורי קונין שביתה הני מילי חפצי הספקר דלית להו אבל חפצי הנכרי דאית להו בעלים לא מיתיבי ר"ש בן אלעזר אומר השואל כלי מן הנכרי ביום טוב וכן המשאיל לו לנכרי כלי מעיו"ט והחזירו לו ביום טוב והכלים והאוצרות ששבתו בתוך התחום יש להן אלפים אמה לכל רוח ונכרי שהביא לו פירות מחוץ לתחום הרי זה לא יזיזם ממקומן אי אמרת בשלמא קסבר רבי יוחנן בן נורי חפצי נכרי קונין שביתה הא מני ר' יוחנן בן נורי היא אלא אי אמרת קסבר רבי יוחנן בן נורי חפצי הנכרי אין קונין שביתה הא מני לא ר' יוחנן בן נורי ולא רבנן לעולם קסבר רבי יוחנן בן נורי חפצי הנכרי קונין שביתה ושמואל דאמר כרבנן ודקאמרת לרבנן פשיטא מהו דתימא גזירה בעלים דנכרי אטו בעלים דישראל קמ"ל ורב חייא בר אבין אמר רבי יוחנן [א] חפצי נכרי קונין שביתה בעלים דנכרי אטו בעלים דישראל הנהו דכרי דאתו למברכתא שרא להו רבא לבני מחוזא למיזבן מינייהו א"ל רבינא לרבא מאי דעתיך דאמר רב יהודה אמר שמואל חפצי נכרי אין קונין שביתה והא שמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן ואמר רב חייא בר אבין אמר ר' יוחנן חפצי נכרי קונין שביתה גזירה בעלים דנכרי אטו בעלים דישראל [ב] הדר אמר רבא ליזדבנו לבני מברכתא דכולה מברכתא לדידהו כד' אמות דמיא תני רבי חייא [ג] חרם שבין תחומי שבת צריך

שלא יעבור מים מתחום זה לתחום זה כל מה שבתוך תחום העיר אין לו אלפים אמה לכל רוח ונחשב הכל כד' אמות אפילו חוץ למחילות כיון שהוא בעיבורה של עיר אבל בבא מחוץ לתחום [ד] אינו נחשב כד' אמות בלא היקף מחילות ואומר ר"י דבעי נמי דתהוי מוקפת לדירה דלא עדיף משבת באויר מחילות שיש לו אלפים אמה לכל רוח אפילו הכי לא חשיב לגביה כארבע אמות בהיקף יותר מבית שאתים שלא הוקף לדירה כדאמר בשבת בתל ונקע וצריך ליזהר בדבר הבא מחוץ לתחום בשביל ישראל זה דשרי לישראל אחר או בשביל נכרי שלא יטלטלנו חוץ לד"א בעיר שאין לה מחילות שמוקפת לדירה:

חרם. לשון מצודות וחרמים שבין שני תחומי שבת צריך מחילה של ברזל שלא יעברו מים מתחום זה לתחום זה כל מה שבתוך תחום העיר אין לו אלפים לכל רוח ממקומו אלא בתר קרתא גרירא כך פי' הקונט' וכן פר"ת אלא דפי' חרס לשון יס (ישעיה יא) כשמעלה היס שרטון ומתייבש נשאריס נקעים מלאים מים וחרס הוא נקע מלא מים וכן פר"ח [יא] חרס לשון חריץ וא"ת אמאי מוקי לה כרבי יוחנן בן נורי הא לרבנן נמי אמר לעיל (מה:) גבי גשמים הסמוכים לעיר דהוו כרגלי אנשי העיר [יא] וי"ל דהכא דמיירי מתחום זה לתחום זה בטלה דעתם והוי כחפצי הספקר דאין קונין שביתה לרבנן והוו כרגלי הזוהכה [יב] אבל לר' יוחנן דקנו בתוך תחום העיר קונין שביתת העיר אף ע"פ שאין דעת אנשי העיר עליהם קונה [יג] אבל אין לפרש דלר' יוחנן [יד] קונין שביתה במקומן ומה שצריך מחילה של ברזל היינו כדי להכניסם לעיר לפי שמקצת הנמים רחוקים מן העיר יותר מאלפים אמה דאם כן אמאי נקט בין שני תחומין אפילו אי ליכא עיר שייה לא מצו להכניס מים לעיר שמוץ לתחוס ועוד אפילו מחילה של ברזל לא מועיל להכניסם לעיר מסוף אלפים אמה שהרי בתחלת העיר כלו האלפים של מים:

עין משפט נר מצוה

מב א ב מיי' פ"ט מ"ב מהל' ר"ש הלכה י סמג עשין ל טור ש"ע ח"מ סימן תמ: **מג** ג מיי' פט"ו מהל' שבת הל' יג טוש"ע ח"מ סי' תכ:

רבינו חננאל

שאין מכל אדם זוכה ללמוד. וא"ר יוסי מעשה ביוסף הכהן שהלך אחר רבו לציידן ללמוד תורה, וא"ר יוחנן הלכה כר' יוסי. למה ליה למימר הלכה כר' יוסי והא רבי יהודה' פליג עליה ואיהו הוא דאמר ר' יהודה' ור' יוסי הלכה כר' יוסי. ופרקינן [אמר אביי איצטריך סד"א הני מילי במתניתין אבל בברייתא אימא לא קמ"ל]. אלא אמר רב משרשיא הכי קאמר הני כללי לאו דברי הכל הן דהא רב לית ליה הני כללי, אבל רבי יוחנן אית ליה, ורב הוא דפליג עליה וקיימא לן כר' יוחנן. אמר **רב יהודה אמר שמואל חפצי הגוי אין קונין שביתה.** פי' אם תשאל מן הגוי ביום טוב הרי הוא כרגלי השואל ואין אור שקנה שביתה. ואמרינן אי לרבנן פשיטא, אלא אפי' לר' יוחני בן נורי. ומותבינן עליה ר' שמעון בן אלעזר אומר השואל כלי מן הגוי וכן גוי ששאל כלי מישראל בערב יום טוב והחזירו ביום טוב, וכלים ואוצרות ששבתו בתוך התחום, יש להן אלפים אמה לכל רוח, וכן הגוי שהביא פירות מחוץ לתחום הרי זה לא יזיזם ממקומם. אי אמרת בשלמא ר' יוחנן בן נורי סבר חפצי הגוי קונין שביתה היינו דקתני יש להם אלפים אמה לכל רוח, אלא אי אמרת אין קונין שביתה אמאי כו'. **ואסיקנא** דודאי ר' יוחנ' בן נורי סבר חפצי הגוי קונין שביתה. ור' שמע' בן אלע' דאמר כר' יוחנ' בן נורי, ושמואל דאמר חפצי הגוי אין קונין שביתה כרבנן. ואמרינן האי נמי פשיטא. ופרקינן אצטריך מהו דתימא גזירנן בעלים דגוי לקנות להן שביתה, אטו בעלים דישראל, שאם תאמר חפצי הגוי דאית להו בעלים לא קנו שביתה, אתי למימר אפילו חפצי ישראל דאית להו בעלים לא קנו שביתה. קמ"ל דלא גזרינן, אלא חפצי הגוי אין להם שביתה. **רב** חייא בר אבין אמר [ר"י] חפצי הגוי קונין שביתה גזירה בעלים דגוי אטו בעלים של ישראל. **הנהו דכרי דאתו למברכתא.** פי' מברכתא שם הכפר. והביאו שם גוים אילים בשוק של בהמות לימכור ביום טוב, שרא להו רבא לבני מחוזא שבאו ע"י עירוב למברכתא למיזבן מינייהו ולאייתונהו למחוזא כשמואל דאמר חפצי הגוי אין קונין שביתה, אלא הרי הן כרגלי כל אדם. א"ל רבינא והאמר ר' יוחנן חפצי הגוי קונין שביתה, ושמואל ור"י הלכה כר' יוחנן. והדר רבא ואסר להם לבני מחוזא דלא הוו אתו למברכתא אלא ע"י עירוב, [כין בין מברכתא למחוזא יותר מאלפים אמה הוה. ואפילו אם היו בתוך התחום (א') [אחר] כי (אילו) הצאן קנו שביתה בחרץ קודם שיובאו למברכתא. ושרא רבא לבני מברכתא למיזבן מינייהו. דאע"ג דאיכא למימר הני דיכרי קנו שביתה במקום רחוק, מ"מ יש להן לטלטל אותם בארבע אמות, ומברכתא כולה כמו ארבע אמות היא, הילכך שרי להו למשקל מינייהו. **תני ר' חייא חרס.** פי' כמו חרץ, שבין שני תחומי שבת מלא מים, צריך

מסורת הש"ס

א) [עי' תוס' מגמות לא: ד"ה מי קתמר], ב) ביצה לא: לעיל לא: מה: לקמן לז:, ג) [ע"ל], ד) כס"ה: פירות שנשתוס, ה) [לעיל מא:], ו) [דף מב:], ז) [שיך לדף מח.], ח) [וכ"כ הערוך ערך מרס],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה השואל וד"ה וכן וד"ה והכלים וד"ה יש להן הכל דיבור אחד: (ב) ד"ה לעולם סבר ר' יוחנן ב"נ תפלי: (ג) ד"ה ה"ג וכו' בתוך תחומן ורבי יוסי: (ד) תד"ה והכלים וכו' לעי"ש ב"נ תפלי הספקר: (ה) ד"ה מרס וכו' לדרבי יוחנן בן נורי קונין:

מוסף רש"י

לצידן. למוקה לאחן ומרן העמיס מטמא מדרבנן כצית הסרס (ע"ז יג.). **הני מילי חפצי הספקר.** כלים שאין להם בעלים ומשיכה להם במקום אחד, אע"ג שלא נתכוין להם אדם לקנותן שביתה, קונין שביתה במקומן ואין אדם יכול לטלטלן משם יותר מאלפים לכל רוח ואפילו עירב לגד אחר (לעיל מה:) ומטלטלן מוליכן ממקום מנשאתן אלפים לכל רוח ואינו מוליכן למקום שערב שם, דיש להם שביתה לעצמן (ביצה לח:).

מוסף תוספות

א. כיון דאי איפשר להיות להם תחום בעליהם קונין תחום לעצמן, ואפ' לרבנן, דלא דמו לנכסי הספקר הואיל ושם בעלים עליהם. תוס' כתש"ס. דכיון דאית להו בעלים דהוו בני שביתה דין הוא שיקנו ג"כ הם שביתה. ריטב"ש. ב. [ז]ה"פ, לא מיבעיא דאם היה להם בעלים ואותם בעלים הם רחוקים מהם, דאז אין לתת להם שביתת הבעלים, וא"כ פשיטא דקנו שביתה במקומן כיון דבעליהן בני מיקני שביתה ניתנו, אלא אפ' הם של הספקר דס"ד דחפצי הספקר אינן קונין שביתה קמ"ל דמ"מ קנו שביתה ויש להם אלפים אמה לכל רוח. תוס' ר"פ. ג. [אלא] יש להם אלפים אמה לכל רוח, פי' ממקום שעומדין. שם. ד. למדוד להם אלפים אמה לכל רוח מעיבורה של עיר. ריטב"ש. ה. [ה"נ] כיון שנשבתו בתוך התחום אע"כ הם סמוכים לעיר, וא"כ הוה לן למימר דהויין כאותה העיר. תוס' ר"פ. ו. שרואים שהגשמים יורדים ומשו"ה דעתן עליהו. שם. ז. [כיון ש]הזכיר ששבתו בתוך התחום, שר"ל תחום העיר, א"כ עלה קאי יש להם אלפים אמה לכל רוח, מאותה עיר ששבתו בתוך תחום של אותה העיר. [ז]דוקא לעיל פריך שפיר משום שלא הזכיר העיר כלל. שם. ח. מאותו מקום שהגוי הוא שם, כדקאמר בתר הכי דגזרינן בעלים דגוי אטו בעלים דישראל. שם. ט. דסתמא דמילתא כך הוא שהשואל כלי מן הגוי שואל מאותו שדר בעירו. שם. י. שאין לו אלא ד' אמות. שם. יא. הואיל ודעתם עליהם. תוס' כתש"ס. יב. דגבי גשמים דוקא אמרינן דדעתן עלייהו משום דאין שם שום דבר שיהו הגשמים נמשכים אחריו אלא לאותה העיר הסמוכה להם, וא"כ אנשי אותה העיר הויין בעלים דידהו ולאו היינו חפצי הספקר, ומשו"ה קנו שביתת העיר. תוס' ר"פ. יג. שכל דבר שהוא בר שביתה והוא בתוך תחום העיר העיר מושכתו לשביתתה. ריטב"ש.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

מחיצה של ברזל נמי עיילי בה מיא. מתמתי דהא סתם מחיצה י' טפחים היא ולא מטיא עד קרקעות הימים ואפילו מגעת לקרקעות הימים מי אפשר שלא יכנסו המים מתמתיה: **אלא משום.** הכי מחייך עליה: **דקל הוא שהקילו חכמים במים.** במחיצה כל דהו ובלבד שיהא בה י' מהניא בה ואע"ג דעיילי בה מיא מעילאי ומתמתי: **דדבעא מיניה רבי טבלא בו.** דרבנן סברי ד' לכל לדדין היינו שמונה על שמונה ור' יהודה סבר לחד רוח ותו לא כדקתני ומודה ר' יהודה לר' אליעזר שאם בירר לו שתים לכאן ושתים לכאן שאין יכול לחזור בו וכן אם בירר לרבעתן לרוח אחת: **מחלוקת.** דר' מאיר דשרי שמונה על שמונה להילוך: לרבי יהודה מצומצמות ולרבי מאיר גדולות דפישוט ידיים ורגלים יותר מאמה הוא: **באמה דידיה.** אינ לפי מה שגופו ארוך יש לו ד' אמות באמתו המרוכה: **של קדש.** לכל אדם אמות שוה של ו' טפחים בינונים למידת שתי אמות שהיו בשושן הבירה [ב] שנעשו למידת אמתו של משה: **גבי יש שאמרו.** משנה היא [ג] במס' כלים (פ' י"ז משנה יא) יש שאמרו הכל לפי מה שהוא אדם מלא קומתו מנחה מלא חפניו קטרת מלא לוגמיו ביום הכפורים ובמזון שתי סעודות לעירוב וליתני נמי ד' אמות ליולא חוץ לתחום: **אי הוה דייקינן כולי האי.** בכולו הש"ס לא הוי מלינו לתרוצי כל דיוקי ולא הוה תניינ: **משום דאילא גנם באיבריו.** שגופו בינוני ואמתו קצרה ולא סגי ליה באמה דידיה ובעי למיתב ליה באמה של קדש: **היו שנים כו'.** מתניתין פרישנא לעיל [ד]: **מאי שנא הפס דפליגיהו.** דאמרו רבנן לקמן [ה] בשמעתין שלשתן אסורין לטלטל זו עם זו: **אושי דיורין.** דיורי האצלות רבים ולא ידעי כולן להזהר ואתו לטלטולי כלים ששבתו בחילונה לתוך חילונה אחרת דרך אמצעית: **הלא.** גבי ג' אנשים יכולין החילונים ליזהר דהא מועטין הינהו ולא אושי: **שפיס החילונות אסורות זו עם זו.** כלים ששבתו בזו אסור להכניס לזו דרך אמצעית שנמצא שילאו מרשותן לרשות האסור להן: **ה"ג אמאי יון דערבי חילונות בהדי אמצעים הוו להו חדא.** [ו] (ולישתרו כולם דדמי כמאן דליירי התם דומיא דבני אצר שעירבו ויהבי כולהו עירובן בבית אחד דדמו כאילו דרו כולהו באותו בית ואצר דההוא בית הויא ומשתרי הא הכא נמי דמו כמאן דליירי כולהו באצר באמצעית ומיניחים אותו באחד מן הבתים וכשהאצר פתוחה לאצר אחרת ורולין לעשותן רשות אחת גוטלין העירוב שגבו מן הבתים ונותנין אותו באחד מבתי אצר אחרת): **וכי הדרה אמצעית ועירבה בהדי אידך שליחותה דחילונה עבדה** לא גרסינן הכא עד לקמן [ע"ב]: **שנתנה אמצעית עירובה בזו וכו'.** דדמיא אמצעית כאילו דרה בהן ואין דיורי חילונות באמצעית למימרא דבי הדדי ניינהו: בשני

מחיצה של ברזל להפסיקו מחייך עליה ר' יוסי בר' חנינא מאי טעמא קא מחייך אילימא משום דתני לה כר' יוחנן בן נורי לחומרא ואיהו סבירא ליה כרבנן לקולא ומשום דסבר לקולא מאן דתני לחומרא מחייך עלה אלא משום [ו] דתניא נהרות המושכין ומעיינות הנובעין הרי הן כרגלי כל אדם ודלמא במכונסין אלא משום דקתני צריך מחיצה של ברזל להפסיקו ומאי שנא קנים דלא דעיילי בהו מיא של ברזל נמי עיילי בהו מיא ודילמא [ז] צריך ואין לו תקנה קאמר אלא משום דקל הוא שהקילו חכמים במים כדרבי טבלא [ח] דבעא מיניה רבי טבלא מרב מחיצה תלויה מהו שתתיר בחורבה א"ל אין מחיצה תלויה מתרת אלא במים קל הוא שהקילו חכמים במים: וחכ"א אין לו אלא ארבע וכו': רבי יהודה היינו ת"ק אמר רבא שמונה על שמונה איכא בינייהו תנ"ה יש לו שמונה על שמונה דברי ר"מ ואמר רבא [ט]מחלוקת להלך אבל לטלטל דברי הכל ארבע אמות אין טפי לא והני ד' אמות היכא כתיבא כדתניא [י] שבו איש תחתיו כתחתיו [וכמה תחתיו] גופו שלש אמות ואמה כדי לפשוט ידיו ורגליו דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר גופו שלש אמות ואמה כדי שיטול חפץ מתחת מרגלותיו ומניח תחת מראשותיו מאי בינייהו איכא בינייהו ארבע אמות מצומצמות אמר ליה רב משרשיא לבריה כי עיילת לקמיה דרב פפא בעי מיניה ארבע אמות שאמרו באמה דידיה יהבינן ליה או באמה של קדש יהבינן ליה אם אמר לך אמות של קדש יהבינן ליה עוג מלך הבשן מה תהא עליו ואם אמר לך באמה דידיה יהבינן ליה אימא ליה מאי טעמא לא קתני לה גבי [יא] יש שאמרו הכל לפי מה שהוא אדם כי אתא לקמיה דרב פפא א"ל אי דייקינן כולא האי לא הוי תנינן [יב]לעולם באמה דידיה יהבינן ליה ודקא קשיא לך מאי טעמא לא קתני גבי יש שאמרו דלא פסיקא ליה משום דאיכא נגם באבריו: היו שנים מקצת אמותיו של זה וכו': למה ליה למימר למה הדבר דומה הכי קאמר להו רבי שמעון לרבנן מכדי למה הדבר דומה לשלש חצירות הפתוחות זו לזו ופתוחות לר"ה מאי שנא התם דפליגיתו ומ"ש הכא דלא פליגיתו ורבנן התם אושי דיורין הכא לא אושי דיורין: [יג]ושתים החיצונות כו': ואמאי כיון דערבי להו חיצונות בהדי אמצעית הויא להו חדא אמר רב יהודה [יד]כגון שנתנה אמצעית עירובה בזו ועירובה בזו ורב ששת אמר אפילו תימא שנתנו עירובן באמצעית [טו]כגון שנתנוהו בשני

רבי יהודה היינו תנא קמא. ומ"ת דילמא ר' אליעזר ור' יהודה לא פליגי אתנא קמא אלא לפרושי מלתא קאתו וכן מצינו פרק כ"ג (סנהדרין דף כח.) [ט] גבי לא יכנסו המים מתמתיה: **אלא משום.** הכי מחייך עליה: **דקל הוא שהקילו חכמים במים.** [ב] (נ"ב דף כח.) ואומר ר"י דע"כ ר' אליעזר לא מפרש מילתיה דתנא קמא אלא פליג עליה דהא ת"ק קאי אר' יוחנן בן נורי דאמר יש לו אלפים אמה לכל רוח ולא הוי באמצעיתו הכי נמי ד' אמות לת"ק [ג] ומ"ת א"כ מאי פריך הייבו ת"ק כיון דתנא קמא ארבע יוחנן בן נורי קאי ויש לו ד' אמות לכל רוח [ד] וי"ל דסבר המקשה אע"ג דאלפים דרבי יוחנן [ה] הוי לכל רוח דהוו ד' אלפים על ד' אלפים ד' אמות דת"ק הוו ד' אמות בין הכל דומיא דטלטול ארבע אמות ברשות הרבים [ו] דהוי פי' ד' אמות לכל רוח שילה כמו שאמר ר' יהודה לכן פריך היינו ת"ק [ז] וי"ח גרים מכמיס היינו ת"ק פי' ת"ק דרים פרקין דמי שאוליאוהו נכרים אין לו אלא ד' אמות ואע"ג דאינם מענין אחד [ח] מ"מ פריך דחכמים דפליגי אדבי יוחנן בן נורי לא היה להם להזכיר ד' אמות אלא אין לו אלפים ומסתמא דיש [ט] לו ד' אמות לכל רוח [י]: **גופו** ג' אמות. ומ"ת אמאי בעינן גבי היזק ראייה מחיצה ד' אמות בהשותפין (נ"ב דף נ:) וי"ל דפעמים שיש גשושים סמוך לכותל ופעמים נמי שמגביה עקיבו ועומד על אצבעות רגליו ועוד הא דאמר הכא גופו ג' אמות הייבו בלא רלאשו [יא] וכן משמע בהמלגיע (שבת דף לב.) דאמר המוליא משוי למעלה מיו"ד חייב שכן משא בני קהת דאמר מר אהרן תשעה וכפרת טפח וגמירי כל טוענא דמידלי במטוה תילתא מלעיל ותרתי תילתי מלתתא אישתכח דלמעלה מי' הוה קאי [יב] וכתף היו נושאים אותו ולא מי"ח טפחים [יג] ב' תילתי דאהרן וכפרת היינו ששה וב' שליש טפח ונשתיירו עד הקרקע י"ח טפחים ושליש אבל אם אדם עם ראשו רק י"ח טפחים יגיע האהרן עד למטה מיו"ד דראש ולואר מחזיק יותר מטפח ושליש [יא] וגבי כוכין בעינן נמי ד' אמות בפרק המוכר פירות (נ"ב דף ק:) היינו עם ראשו ועודי דפי האהרן [יב] ושיעור מקום דהוי אמה על אמה ברוח שלש אמות לאו משום שלא יהא גובה האדם יותר מג' אמות אלא משנכנס במים המים עולין וגם קצת ירכין ראשו [יג] והא דכתיב בתרגום מגילת אסתר פרשנדתא איצטליב על תלת אמין וכן כולם התם קטועי ראש הוו [יד] (י):

ופתוחות דרה"ר. דאי לאו הכי אותם שיש להם דריסת הרגל על חבירתה אוסרת עליה: אבל

מחיצה של ברזל להתיר המים, חציין לתחום זה וחציין לתחום זה. מחיך עלה ר' יוסי בר' חנינא. ואמרינן מאמר מחיך אי נימא משום דר' חייא סבר לה כר' יוחנ' בן נורי דאמר חסדי הפקר קונין שביתה, והני מיא קנו שביתה. ור' יוסי סבירא ליה לקולא. כל דמתנא להו לחומרא אחיך עליה. אלא אמאי מחיך משום הא דתניא בהדיא נהרות המושכין ומעיינות הנובעין הרי הן כרגלי כל אדם. ודילמא מיא דבחרס שבין שני תחומי שבת מכונסין הוו, ומשום הכי תני דקנו שביתה. אלא למה הוה מחיך משום דא' צריך מחיצה של ברזל, ואגן קיימא לן שהקילו חכמים על המים דאפילו תלויה מחיצה מתרת. מתני' וחכמ' או' אין לו אלא ארבע אמות. ואקשינן היינו תנא קמא דתנן מי שהוציאוהו גוים או רוח רעה אין לו אלא ארבע אמות, ש"מ דכל השבת שלא לדעת אין לו אלא ארבע אמות. ופריק רבא שמונה על שמונה איכא בינייהו. והכין הוא בונכא דמתני' וחכמים אומרים אין לו אלא ארבע אמות לכל רוח, שהן שמונה על שמונה. ופריש בתלמוד ארץ ישראל [מ"ר] שבירר לו מבעוד יום וקדיש עליו היום, ושמעינה מן הדא (דת') [ד]לא יכנס דברי ר' מאיר. ר' יהודה אמר [יכנס]. לא על הדא איתאמרת אלא אריש הפיקר[ק]א, מי שהוציאוהו גוים או רוח רעה איתאמרת עליה. א"ר בון מודה ר' יודה שאם בירר לו שאינו יכול לחזור בו. **תניא נמי הכי ישנן שמונה על שמונה דברי ר' מאיר,** כלומר ארבע אמות לכל רוח ישנן שמונה על שמונה אמות. **אמר רבה מחלוקת להלך.** פי' אפילו[ן] ר' יוחנן בן נורי לא התיר לו (להלך אלא) [אלא להלך] אלפים אמה, אבל לטלטל דברי הכל ד' אמות אין טפי לא. **והני** ד' אמות היכא כתיבי. כדתניא שבו איש תחתיו, בתחתיו. וכמה תחתיו, גופו ג' אמות ואמה כדי פישוט ידיו ורגליו. והני ד' מצומצמות דברי ר' מאיר. ר' יהודה אומר אמה אחת, כדי שיהא נוטל חפץ ממראשותיו ויניח מרגלותיו, **והני** ד' מרווחות ולא מצומצמות. **ובעו לה הני** ד' אמות דיהבי ליה באמה דידיה או באמה של קודש. **ואי אמרת באמה דידיה** אמאי לא תני לה במס' כלים פרק י"ז יש שאמרו הכל מה שהו אדם, קומץ מנחה, וחופני הקטורת, והשותה מלא לוגמיו ביום הכפורים כו', ליתני בהדייהו ארבע אמות באמה שלו. ואי משום דאיכא נגם באיבריו. פי' יש אדם ארוך ואמתו קצרה שאינן ד' אמות באמתו כתחתיו. ניתני במשנה חוץ מן נגם באיבריו שאין נותנין לו באמתו. ואסיקנא א"ל רב פפא לבריה דרב משרשיא אי אתינא לדקדק כולי האי לא תנינן. **מתני' היו שנים מקצת אמותיו של זה בתוך אמותיו של זה מביאין [ואוכלין] באמצע [ובלבד] שלא יוציא כו'.** עד ושתים החיצונות אסורות זו עם זו. פי' כגון שיש ביניהן שלש אמות וכל אחד מהם יושב בשתי אמות שלו, ונשאר לו שתי אמות בזה הצד שביניהם, וכל אחד ואחד מותר לו לטלטל בשתי אמות הקרובות לו, נמצא באחת האמצעית שביניהן מותרין לטלטל. **הכי קאמר להו** ר' שמעון לרבנן מכדי למה הדבר דומה לשלש כו'. מאי שנא הכא דלא פליגתו ומאי שנא התם בעלמא פליגתו עלי. **ורבנן, התם בחצירות לא אושי דיורין.** כלומר יתכן שישכחו בעלי חצירות ויטלטלו החיצונות מזו לזו. הכא אושי דיורין כי אילו שלשה האנשים הנה הם יושבים שלשתם ביחד, ואם יבואו החיצונים לטלטל מזה לזה, האמצעי מזכירים כי אסורין לו, ונמנעים משום דאושי דיורין. אבל בחצירות חיישינן דילמא מטלטל ולאו אדעתייהו. **ושתים החיצונות אסורות זו עם זו.** אקשינן עלה אמאי כיון דערבה להו חדא מן החיצונות בהדי אמצעית, הויא לה כאילו הכא דרה לישתריא בהדי אמצעית. ופריק רב יהודי כגון שנתנה האמצעית עירוב בזו ובזו דלא מכרעא היכא היא דיירה. רב ששת אמר אפי' תימא שנתנו עירובן אחת מהן באמצעית וכגון שנתנו בו

מד א ב מיי' פי"ב מהל' שבת הלכה טו סמג לאוין סה וסו עשין ס"ח סי' שמט סעיף ג וסי' שלו סעיף ג:

מה ג ד ה מיי' פ"ד מהלכות עירובין הלכה כג טור ש"ע א"ח סי' שעח סעיף ג:

רבינו חננאל

מחיצה של ברזל להתיר המים, חציין לתחום זה וחציין לתחום זה. מחיך עלה ר' יוסי בר' חנינא. ואמרינן מאמר מחיך אי נימא משום דר' חייא סבר לה כר' יוחנ' בן נורי דאמר חסדי הפקר קונין שביתה, והני מיא קנו שביתה. ור' יוסי סבירא ליה לקולא. כל דמתנא להו לחומרא אחיך עליה. אלא אמאי מחיך משום הא דתניא בהדיא נהרות המושכין ומעיינות הנובעין הרי הן כרגלי כל אדם. ודילמא מיא דבחרס שבין שני תחומי שבת מכונסין הוו, ומשום הכי תני דקנו שביתה. אלא למה הוה מחיך משום דא' צריך מחיצה של ברזל, ואגן קיימא לן שהקילו חכמים על המים דאפילו תלויה מחיצה מתרת. **מתני' וחכמ' או' אין לו אלא ארבע אמות.** ואקשינן היינו תנא קמא דתנן מי שהוציאוהו גוים או רוח רעה אין לו אלא ארבע אמות, ש"מ דכל השבת שלא לדעת אין לו אלא ארבע אמות. ופריק רבא שמונה על שמונה איכא בינייהו. והכין הוא בונכא דמתני' וחכמים אומרים אין לו אלא ארבע אמות לכל רוח, שהן שמונה על שמונה. ופריש בתלמוד ארץ ישראל [מ"ר] שבירר לו מבעוד יום וקדיש עליו היום, ושמעינה מן הדא (דת') [ד]לא יכנס דברי ר' מאיר. ר' יהודה אמר [יכנס]. לא על הדא איתאמרת אלא אריש הפיקר[ק]א, מי שהוציאוהו גוים או רוח רעה איתאמרת עליה. א"ר בון מודה ר' יודה שאם בירר לו שאינו יכול לחזור בו. **תניא נמי הכי ישנן שמונה על שמונה דברי ר' מאיר,** כלומר ארבע אמות לכל רוח ישנן שמונה על שמונה אמות. **אמר רבה מחלוקת להלך.** פי' אפילו[ן] ר' יוחנן בן נורי לא התיר לו (להלך אלא) [אלא להלך] אלפים אמה, אבל לטלטל דברי הכל ד' אמות אין טפי לא. **והני** ד' אמות היכא כתיבי. כדתניא שבו איש תחתיו, בתחתיו. וכמה תחתיו, גופו ג' אמות ואמה כדי פישוט ידיו ורגליו. והני ד' מצומצמות דברי ר' מאיר. ר' יהודה אומר אמה אחת, כדי שיהא נוטל חפץ ממראשותיו ויניח מרגלותיו, **והני** ד' מרווחות ולא מצומצמות. **ובעו לה הני** ד' אמות דיהבי ליה באמה דידיה או באמה של קודש. **ואי אמרת באמה דידיה** אמאי לא תני לה במס' כלים פרק י"ז יש שאמרו הכל מה שהו אדם, קומץ מנחה, וחופני הקטורת, והשותה מלא לוגמיו ביום הכפורים כו', ליתני בהדייהו ארבע אמות באמה שלו. ואי משום דאיכא נגם באיבריו. פי' יש אדם ארוך ואמתו קצרה שאינן ד' אמות באמתו כתחתיו. ניתני במשנה חוץ מן נגם באיבריו שאין נותנין לו באמתו. ואסיקנא א"ל רב פפא לבריה דרב משרשיא אי אתינא לדקדק כולי האי לא תנינן. **מתני' היו שנים מקצת אמותיו של זה בתוך אמותיו של זה מביאין [ואוכלין] באמצע [ובלבד] שלא יוציא כו'.** עד ושתים החיצונות אסורות זו עם זו. פי' כגון שיש ביניהן שלש אמות וכל אחד מהם יושב בשתי אמות שלו, ונשאר לו שתי אמות בזה הצד שביניהם, וכל אחד ואחד מותר לו לטלטל בשתי אמות הקרובות לו, נמצא באחת האמצעית שביניהן מותרין לטלטל. **הכי קאמר להו** ר' שמעון לרבנן מכדי למה הדבר דומה לשלש כו'. מאי שנא הכא דלא פליגתו ומאי שנא התם בעלמא פליגתו עלי. **ורבנן, התם בחצירות לא אושי דיורין.** כלומר יתכן שישכחו בעלי חצירות ויטלטלו החיצונות מזו לזו. הכא אושי דיורין כי אילו שלשה האנשים הנה הם יושבים שלשתם ביחד, ואם יבואו החיצונים לטלטל מזה לזה, האמצעי מזכירים כי אסורין לו, ונמנעים משום דאושי דיורין. אבל בחצירות חיישינן דילמא מטלטל ולאו אדעתייהו. **ושתים החיצונות אסורות זו עם זו.** אקשינן עלה אמאי כיון דערבה להו חדא מן החיצונות בהדי אמצעית, הויא לה כאילו הכא דרה לישתריא בהדי אמצעית. ופריק רב יהודי כגון שנתנה האמצעית עירוב בזו ובזו דלא מכרעא היכא היא דיירה. רב ששת אמר אפי' תימא שנתנו עירובן אחת מהן באמצעית וכגון שנתנו בו

מוסף תוספות

א. אלא שמונה עשרה, ומפרשי לה בתר הכי ר' יהודה ור' שמעון. תוס' הרש"ש. ב. [ד]קתני חזקה שלש שנים ואינם מיום ליום ומפרשי לה ר' ישמעאל ור' עקיבא. שם. ג. וכיון דר' אליעזר אינו מפרש דברי ת"ק אף ר' יהודה ג"כ חולק הוא ולא בא לפרש. ריטב"א. ד. דומיא דאלפים אמה דר' יוחנן בן נורי. שם. ה. דמסתמא אין נותנין לו אלא ד' אמות בלבד הראויין לטלטול ברשות הרבים, והיינו דקאמר אין לו אלא ד' אמות הידועות ברשות הרבים. שם. ו. [ו]משנינן דלכל רוח קאמרי, דומיא דאלפים אמה דר' יוחנן בן נורי. שם. ז. דהא חכמים לאו אהא קיימי כלל, שאפילו ר' יוחנן בן נורי לאו מפקא מההיא כלל, דהתם יצא מתחומו ונתנוהו במקום אחר ואילו הכא עומד בתחומו. שם. ח. [ד]היינו ת"ק דריש פרקין דאמר מי שהוציאוהו גוים או רוח רעה אין לו אלא ד' אמות, אלמא שמעינן דכל מי שאין לו אלפים אמה יש לו ד' אמות, א"כ למה הוצרכו חכמים לומר יש לו ד' אמות, הוה להו למימר אין לו אלפים אמה וממילא ידענא דד' אמות יש לו. שם. ט. ואע"פ שאין ראשו מחזיק אמה, כיון דאפיקתיה מג' אמות אוקמיה בד', ועוד פעמים שמגביה עקביו ועומד על אצבעות רגליו. תוס' הרא"ש. ובקל יגביה עצמו שיוכל לראות. תוס' שבת נב. ד"ה מישמתא. י. [ש]יש לאדם ג' אמות, דהיינו י"ח טפחים עד כתפיו. תוס' הרא"ש. יא. וכיון דבכתף ישאו אישתכח דארון לאו למעלה מעשרה הוה קאי. שם. יב. של מעלה ושל מטה. שם. יג. עד שיתכסה כל גופו במים. תוס' יומא לא. ד"ה אמה. יד. שנהרגו ואח"כ נתלו. שם.

תורה אור השלם

1. רְאוּ כִּי יְיָ נָתַן לָכֶם הַשַּׁבָּת עַל כֵּן הוּא נֹתֵן לָכֶם בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי לֶחֶם יוֹמָיִם שְׁבוּ אִישׁ תַּחְתָּיו אַל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי:

שמות טז כט

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה גבי יש שאמרו משנה היא. נ"ב לעיל דף ל ע"ב מייתי לה תלמודא: (ב) תוס' ד"ה רבי יהודה וכו' דאלפים דרבי יוחנן ב"נ הוו לכל רוח דהיינו ד' אלפים: (ג) בא"ד ומסתמא דיש להם ד"א ומשני דהכא ארבע אמות לכל רוח: (ד) ד"ה גופו וכו' דבכתף היו נושאים:

מוסף רש"י

נחרות המושכין. היינו סתם נהרות שיש להם משך להלאה ממקום מקור נביעתן, ומעיינות הנובעין. ואין יוצאין מגומות נביעתן לימשך הלאה, הרי הן כרגלי כל אדם. אין להם שום שביתה לא במקומן ולא כרגלי כרגלי הבעלים ולא כרגלי הממגלא, אלא כל אדם מוליכן כרגליו, דכל מידי דנייד ליה ליה שביתה (ביצה לט.) ואפילו הן של יחיד אינן כרגליו (לעיל מו.) ואע"פ שבא ממקן לתחום כל אדם מוליכן למקום שעירב לו ליל (שבת קכא:). **מחיצה תלויה מהו שתתיר בחורבה.** שדרך לסיים בה מחילות שנפלו תחתיהן וקיימות מלמעלה ותלויות, מהו שתתיר לטלטל בחורבה אלא תהא כפרולה לרה"ר (שבת קא.). **אלא במים.** כגון בזחוטרא שהיא למעלה מן הים דתנן (לקמן פז:) דעושה מחילה תלויה וממגלא, וכן בור שבין שתי חצרות וחלקו במחילה תלויה מלמעלה, ממגלא זה מכאן וזה מכאן, ואע"פ אלא עירבו (שבת קא:). **הכל לפי מה שהוא אדם.** ואין שיעורן שוה בכל (לעיל ל:).